

نقشی از بهشت بر بوم هستی

مروری بر آثار ماندگار استاد فرشچیان که در موزه آستان قدس رضوی نگهداری می شوند

در آستانه چهلمین روز عروج این استاد بی بدیل، یادش را گرامی می داریم و با افتخار، به مرور آثار ارزشمندی می پردازیم که او با سخاوت تمام، وقف موزه آستان قدس رضوی کرده است؛ گنجینه‌ای از زیبایی و معنویت که تا سال‌ها، الهام‌بخش زائران و هنر دوستان خواهد بود. این آثار، گواهی روشن بر این حقیقت‌اند که هنر، هرگز نمی‌میرد و نام هنرمند، تا ابد بر تارک تاریخ می‌درخشد.

مریم احمدی شیروان | هنر، زبان روح است و هنرمند، ترجمان این زبان. استاد محمود فرشچیان، هنرمندی بود که با قلم‌موی سحرآمیز خود، روح زمانه را به تصویر می‌کشید و با رنگ‌های زنده، قصه‌های عشق و ایثار را روایت می‌کرد. او، نه تنها یک نگارگر چیره‌دست، بلکه یک عارف دلسوخته و یک عاشق بی‌قرار بود که تمام هستی خود را وقف هنر و خدمت به آستان اهل بیت (ع) کرد.

«پنجمین روز آفرینش»؛ روایتی تصویری از خلقت الهی

«پنجمین روز آفرینش» تابلویی که بیش از آنکه یک اثر هنری باشد، یک تسبیح است؛ تسبیحی که با رنگ و نور، شکوه و عظمت خالق را فریاد می‌زند. استاد فرشچیان، در این اثر که در سال ۱۳۵۲ خلق شده، با الهام از آیات نورانی قرآن کریم، به سراغ پنجمین روز از سفر آفرینش رفته است؛ روزی که خداوند، با اراده خویش، پرندگان و آبزیان را به هستی بخشید و آسمان و دریا را به تماشای رقص زندگی نشاناد. این تابلو، تجسمی است از آیاتی چون «هُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ» (او است کسی که آسمان‌ها و زمین را در ۶ روز آفرید) که در هفت جای قرآن کریم تکرار شده است. فرشچیان، با قلم‌موی سحرآمیز خود، این آیات الهی را به زبانی تصویری ترجمه و تابلویی خلق کرده که هر بیننده‌ای را به تفکر و تعمق در رازهای خلقت وای می‌دارد. در «پنجمین روز آفرینش» پرندگان رنگارنگ، با بال‌های گشوده، در آسمان بیکران پرواز می‌کنند و گویی، سرود سپاس و ستایش خالق را می‌خوانند. آبزیان، در اعماق دریا، به رقص در می‌آیند و با حرکات موزون خود، جلوه‌ای از زیبایی و هماهنگی هستی را به نمایش می‌گذارند. نور، عنصری محوری در این اثر است. نوری که از مرکز تابلو ساطع می‌شود، نمادی از قدرت لایزال الهی و سرچشمه حیات است. این نور، به تمام موجودات زنده، جان می‌بخشد و آن‌ها را به سوی کمال و تعالی هدایت می‌کند. این شاهکار هنری، از سال ۱۳۶۹ زینت بخش گنجینه آستان قدس رضوی است.

«یا رب»؛ زمزمه‌های یک روح تشنه

استاد فرشچیان در «یا رب» که سال ۱۳۷۳ خلق شده، با نگاهی عمیق به رابطه انسان با خداوند، تصویری از تضرع و نیایش را به نمایش گذاشته است؛ لحظه‌ای که روح، در اوج خضوع و خشوع، به درگاه پروردگار، ندا سر می‌دهد. این تابلو، تجسمی است از امید و رهایی. فرشچیان، با استفاده از خطوط منحنی و روان، حس حرکت و رهایی را القا می‌کند و با به کارگیری رنگ‌های آبی، طلایی و سفید، فضایی ملکوتی و آرامش‌بخش ایجاد کرده است. گویی، بیننده با تماشای این اثر، به دنیایی دیگر سفر می‌کند؛ دنیایی که در آن، آرامش و سکون، حکمفرماست. در مرکز این تابلو، دستی به سوی آسمان دراز شده است؛ دستی که در روشنائی نور الهی قرار گرفته، اما حاشیه آن، در ظلمت و تاریکی فرو رفته است. این تصویر، به خوبی نشان می‌دهد که انسان، همواره در معرض خطر لغزش و گمراهی قرار دارد، اما با توسل به خداوند و طلب هدایت از او، می‌تواند از ظلمت به سوی نور حرکت کرده و راه درست را پیدا کند. «یا رب»، تابلویی است که با هر بار دیدن، حسی بیننده زنده می‌کند. این اثر، به ما یادآوری می‌کند که خداوند، همواره در کنار ماست و به دعا‌های ما گوش می‌دهد. این اثر ارزشمند، در سال ۱۳۷۴ به موزه اهدا شد تا بینندگان، از این طریق با نیایش و دعا ارتباط برقرار کنند و به سمت روشنایی هدایت شوند.

«پناه»؛ شبی که آسمان هم برای یتیمان گریست

«پناه» تابلویی که در شب ۲۱ ماه رمضان سال ۱۳۵۶، از دل هنرمند عاشقی چون استاد محمود فرشچیان زاده شد. اثری که تنها یک نقاشی نیست، بلکه تجلی گاه مهر پداری، انسانیت بی‌کران و معنویت عمیقی است که در وجود حضرت علی (ع) موج می‌زد. فرشچیان در این اثر، با تکنیک اکریلیک روی مقوا و در ابعاد ۵۰ در ۷۳ سانتیمتر، صحنه‌ای را به تصویر کشیده که گویی از دل تاریخ بیرون آمده است. در این تابلو، امیرالمؤمنین (ع) در بالاترین نقطه سمت راست، در حاله‌ای از نور و از پشت سر تصویر شده‌اند؛ گویی هنرمند، از ترس تابش انوار الهی چهره ایشان، از ترسیم مستقیم آن خودداری کرده است. حضرت، چند کودک یتیم را در آغوش گرفته و نوازش می‌کنند؛ کودکانی که در آغوش او، احساس امنیت و آرامش می‌کنند. در پایین پای ایشان، نان و خرما در انبانی ساده دیده می‌شود؛ نمادی از بخشش، سخاوت و مهر پدران‌های که حضرت (ع)، بی‌دریغ به ایتام ارزانی می‌داشتند. رنگ‌های روشن و ملایم به کار رفته در این اثر، فضای آن را سرشار از آرامش، امید و عاطفه کرده‌اند. نور زرد ملایمی که اطراف حضرت در گردش است، نمادی از استغراق ایشان در انوار الهی و بندگی خالصانه او در برابر پروردگار است. فرشچیان، با هنرمندی تمام، توانسته است در این تابلو، تصویری زنده و پویا از یتیم‌نوازی حضرت علی (ع) ارائه دهد. این اثر ارزشمند، پس از ۱۵ سال نگهداری شخصی، در سال ۱۳۷۱ به موزه آستان قدس رضوی اهدا شد.

